Badanie pilotażowe nt. *Wpływu sztucznej inteligencji na model ryzyka audytu*

Scenariusz/kwestionariusz wywiadu strukturyzowanego

Wprowadzenie do rozmowy: Przedstawić cel badania.

Część 1. Metryczka *(wypełnia Ankieter) Do metodyki badań – charakterystyka respondentów*

1. **Imię i nazwisko** R31
2. **Stanowisko**

x	Audytor/Biegły rewident
	Dyrektor finansowy
	Nauczyciel akademicki
	Inne, jakie……..

3. **Sektor**

x	Sektor prywatny
	Sektor publiczny

4. **Doświadczenie zawodowe (liczba lat w zawodzie):** 20
5. **Stopień/tytuł naukowy (jeśli dotyczy)**: mgr
6. **Lokalizacja /miejsce zamieszkania** *(miejsce zamieszkania - osoba fizyczna):*
   Miejscowość:
   Kod pocztowy:
   Województwo: małopolskie

Część 2. Pytania merytoryczne

Pytania:

7. **Czy do tej pory znane było Panu/Pani zagadnienie dotyczące wykorzystania algorytmów opartych na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

x	Tak
	Nie

Jeśli dobrze rozumiem temat sztucznej inteligencji to biorąc pod uwagę, że nie jestem informatykiem, to uważam, że tak. W programie, na którym pracuje jako biegły rewident są pewne możliwości niektórych obszarach, gdzie myślę, że są wykorzystywane te elementy.

8. **Czy Państwo wykorzystują algorytmy oparte na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

	Tak
x	Nie
	Nie dotyczy

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

9. **Czy spotkał/a się Pan/Pani z problematyką badawczą/dyskusją dotyczącą związku między wykorzystaniem AI a ryzykiem audytu?**

[x] Tak
[ ] Nie

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

Tak. Była to tylko i wyłącznie rozmowa wśród innych moich znajomych biegłych rewidentów. Generalnie wiadomo, że jest to temat, który wymaga dużych nakładów finansowych. W związku z tym większość biegłych tak jak ja, którzy funkcjonują jednoosobowo i mają działalność gospodarczą, pewnie nie szybko będą mogły sobie pozwolić na tego typu właśnie urządzenia. Natomiast z takimi biegłymi mam najwięcej kontaktów i rozmawiając właśnie zastanawialiśmy się, na ile tutaj będzie odpowiednim zastosowanie przy analizie ryzyka podczas standardowej naszej usługi badania sprawozdania finansowego będzie można wykorzystać no właśnie tę sztuczną inteligencję do określenia ryzyka, ale przede wszystkim do sposobów reakcji na to ryzyko.

10. **Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:**

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie przez audytora w procesie badania algorytmów/narzędzi opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.			x				
Stosowanie przez klienta programów finansowo-księgowych opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.						x	
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez klienta			x				
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez audytora		x					
W obu przypadkach ryzyko jest takie samo			x				

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. (*free text)*

Ad. 1) Dla mnie raczej nie. Według mnie jak najbardziej ma to wpływ w firmach, które stosują to na co dzień. Natomiast w moim osobistym doświadczeniu ma to na pewno wpływ, ale w dużej mierze też opieram się o doświadczenie zawodowe, które wcześniej uzyskałam i teraz zastanawiam się, czy mam się odnieść do swojego przypadku, czy wiedzy, jaką mam zasłyszaną z dużych firm audytorskich.

Ad. 2) No raczej tak. Tak.

Ad. 3) No nie - jest większe. Czyli raczej nie (3). Znaczy sztuczna inteligencja pomaga oszacować to ryzyko.

Ad. 4) Przepraszam Panią, tutaj wrócę do poprzedniego pytania, ja pomyliłam audytora mówiłam audytorzy, a tutaj była kwestia klienta.

Czy wpływa na ryzyko audytu? Raczej nie. Natomiast jeśli chodzi o audytora, czy jest wyższe ryzyko związane ze stosowaniem przez audytora - no też nie, bo ja to tak widzę, że jeśli zastosujemy tą sztuczną inteligencję, to ona jest nam bardzo pomocna. Natomiast bardzo ważne jest też do tego doświadczenie, jakie ma biegły i wiedza, którą posiada, tak w uzupełnieniu, prawda?

Ad. 5) No raczej nie. Bo rozmawiamy o ryzyku, jakie biegły określa podczas badania sprawozdania finansowego, prawda? I ta sztuczna inteligencja bardzo mu na pewno w tym pomoże. Czyli w uzupełnianiu, bo ma swoje doświadczenie, prawda? Natomiast jeśli chodzi o klienta to również to narzędzie jest bardzo mu pomocne i tutaj w zasadzie jego doświadczenia i podejście do oceny tego ryzyka jest bardzo ułatwione w tej sytuacji, kiedy stosuję tę sztuczną inteligencję.

11. Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie AI przez audytora i/lub klienta powinno wpływać na wysokość opłaty za audyt (wynagrodzenia za audyt)						x	
Stosowanie AI przez klienta powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt			x				
Stosowanie AI przez audytora powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt							x

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. (*free text)*

Ad. 1) Tak. Szóstka. Przede wszystkim jest to związane z kosztem, jaki należy ponieść, żeby móc z takich urządzeń korzystać.

Ad. 2) Nie raczej nie. W mojej ocenie nie wymaga to, jeśli klient stosuje tą sztuczną inteligencję, to w mojej ocenie nie wymaga to dużo więcej nakładu pracy biegłego rewidenta w trakcie weryfikacji sprawozdania finansowego.

Ad. 3) No zdecydowanie tak, bo jeśli audytor będzie miał możliwość skorzystania z tego właśnie urządzenia to będzie to wymagało sporych nakładów i to się automatycznie przekłada na wysokość jego wynagrodzenia.

12. W naszej pracy proponujemy rozszerzenie klasycznego modelu ryzyka audytowego o ryzyko sztucznej inteligencji w następujący sposób:

Audit Risk = Ryzyko nieodłączne x Ryzyko kontroli x Ryzyko przeoczenia x Ryzyko AI

gdzie: *Ryzyko AI = Ryzyko AI audytora x Ryzyko AI klienta*

Pytania do rozmowy:

12 a) Czy w Pani/Pana opinii takie rozszerzenie modelu jest uzasadnione? Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

No jest uzasadnione ze względu na to, że jest to narzędzie prawda, które nie wszystkie aspekty zawsze może brać pod uwagę związane z właśnie z ryzykiem badania.

12 b) Czy według Pani/Pana wiedzy taki model (rozszerzony) jest już obecny w praktyce?

Od moich koleżanek i kolegów tak jak mówiłam, którzy w większości wykonują zawód w postaci jednoosobowej działalności to słyszałam, że tak zwana wielka czwórka stosuje krótko mówiąc, tego typu w praktyce urządzenia.

Ale czy uwzględniają oni właśnie to ryzyko sztucznej inteligencji, czy właśnie w takim kontekście akcentują oni, że to ryzyko sztucznej inteligencji powinno być osobno uwzględnione? Poza tym ryzykiem nieodłącznym, ryzykiem kontroli i ryzykiem przeoczenia? Czy według Pani wiedzy coś takiego ma miejsce?

Nie mam takiej wiedzy, natomiast sądzę, że nie stosują, ale nie mam takiej wiedzy.

12 c) *Jeśli odpowiedzi na powyższe pytania (jedno lub oba) były twierdzące, dodatkowe pytanie:* **Nasze badanie nie potwierdziło związku między wysokością wynagrodzenia biegłych rewidentów a stosowaniem sztucznej inteligencji przez klienta. Co może być tego przyczyną? *(free text)***

Być może firmy amerykańskie dysponują takimi zasobami finansowymi które właśnie pozwalają im używać tego typu narzędzi do pracy i jest to już większy standard niż u nas.
Przepraszam, ja to tylko i wyłącznie mówię na podstawie swoich przemyśleń, nie popartych zupełnie żadnymi analizami tego typu badań. W związku z tym ten audytor ma już jakby większe też zaufanie do tego typu narzędzi i nie wymaga to większego nakładu pracy z jego strony w danym konkretnym przypadku.

13. Proszę uszeregować czynniki uwzględnione w zaprezentowanym modelu rozszerzonym według ważności - uwzględniając ich wpływ na ryzyko audytu, **przy założeniu, że 1 oznacza czynnik najbardziej istotny (najważniejszy), 5 – czynnik najmniej istotny. (Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego).**

Czynnik	Ważność czynnika (1-5) Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego
Ryzyko nieodłączne	1
Ryzyko kontroli	3
Ryzyko przeoczenia	4
Ryzyko AI audytora	5
Ryzyko AI klienta	2

Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. (*free text)*
Ryzyko nieodłączne jeden. Ryzyko sztucznej inteligencji klienta 2 ryzyko sztuczna inteligencja audytora 3 ryzyko kontroli 4. Ryzyko przeoczenia 5.
No tutaj teraz tak jeszcze raz myśląc i analizując temat to jeśli mogę to to chciałabym poprawić tą swoją ocenę, zmienić i rzeczywiście ryzyko audytora umieścić, a nie najpierw ryzyko klienta dobrze generalnie no jest to kwestia szerszej praktyki stosowania tego typu narzędzia. Im będziemy więcej mieli z tym do czynienia, tym będziemy bardziej umieli oszacować to ryzyko sztucznej inteligencji u klienta na tą chwilę. Ja osobiście no miałabym dosyć ograniczone takie zaufanie, ponieważ nie miałam żadnego doświadczenia albo niewielkiego wręcz i w związku z tym wydaje mi się, że to ryzyko sztucznej inteligencji u klienta jest dosyć istotne i z czasem, kiedy będę miała więcej do czynienia z tego typu urządzeniami, narzędziami pracy, to pewnie to się właśnie zmieni.
Czy mogę to ryzyko sztucznej inteligencji audytora zostawić na pozycji 5, zmienić zdanie w tym momencie? Jeszcze, jeśli można zamieniłabym trójkę z czwórką, czyli ryzyko kontroli 3 a ryzyko przeoczenia 4.
Ryzyko kontroli jesteśmy w stanie różnymi metodami i sposobami ocenić w jednostce i ona bardzo dużo nam mówi. Kiedy mamy ten temat bardzo dobrze rozpoznany, bardzo ważny temat, to tym samym ryzyko przeoczenia jest jakby już mniej prawdopodobne, że będzie tutaj naszym tematem głębokiej jakieś analizy. Także w mojej ocenie, ryzyko kontroli jeśli jest odpowiednio dostosowane, przeprowadzone za pomocą odpowiednich metod i narzędzi w danej jednostce to jest to już duża część sukcesu naszego przy określeniu całego ryzyka badania.
To znaczy, dla mnie jest ono najmniej, może tak nieważne jak najmniej ryzykowne. A może w tym sensie oceniając ryzyko badania, ponieważ są to zapewne narzędzia bardzo dobre i do których może biegły mieć bardzo duże zaufanie stosując je. Im dłużej je stosuje tym wiadomo zaufanie wzrasta i w tym momencie tutaj bo nie jest ono krótko mówiąc, aż tak dużym ryzykiem skali.

14. **Czy, i w jaki sposób przypisanie osobowości prawnej sztucznej inteligencji wpłynęłoby na proces oceny ryzyka badania?**
    Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

No na pewno, to ryzyko badania dla biegłego będzie dużo bardziej precyzyjniej określone zdecydowanie. No bo mamy narzędzie, które nam bardzo ułatwi obiektywną ocenę sytuacji danego klienta. Znaczy na obecną chwilę dla mnie to by było urządzenie, które pomogłoby mi bardzo w mojej pracy oceniając ryzyko badania.

A gdyby tak takie rozwiązanie wykonało całkowicie za Panią pracę i Pani nie musiała by na końcu tego akceptować weryfikować, bo cała odpowiedzialność za badanie sprawozdania byłaby przypisana właśnie na tą sztuczną inteligencję, czyli na to narzędzie, który by wykonało samo zadanie, które Pani wykonuje żmudnie w ramach swojej pracy?

No jak najbardziej to znaczy do końca nie czuję takiej możliwości, żeby mogła być, że tylko i wyłącznie sztuczna inteligencja oceni to ryzyko badania. Myślę, że rola biegłego i jego doświadczenie jest i będzie cały czas potrzebne, żeby ostatecznie ocenić właśnie to ryzyko badania że to nie da się zrobić w 100% urządzenia, które mamy my jako biegli, już nic nie musimy po nim robić. No tego nie czuję na ten moment, żeby to było możliwe.

15. **KNF, PANA, MF, PIBR, biegli, naukowcy - która grupa powinna ustrukturyzować dyskusję o ocenie ryzyka badania w środowisku sztucznej inteligencji? Dlaczego?**
    Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

Zdecydowanie biegli i PANA, KNF również, choć ze względu chociażby na duże podmioty finansowe jakie są - nawet banki dla przykładu, instytucje finansowe też i w zasadzie to wszyscy tutaj wymienieni. Wiadomo, że nam biegłym najbliższym jest PIBR który tutaj nam wiele daje wsparcia, pomocy i sugeruje różne rozwiązania, i daje różne narzędzia, które wspierają naszą pracę. To jest nam najbardziej bliskie. Natomiast PANA wiadomo nadzór jak najbardziej również tutaj no chyba jest bardzo ważne to zdanie tej instytucji, bo to jest właśnie nadzór nad naszym zawodem.

16. **Czy jest coś, co chciałby/chciałaby Pan/Pani dodać/podkreślić w kwestii omawianej problematyki badawczej?** *(free text)*

Na pewno chciałabym bardzo móc pracować w oparciu o właśnie takie urządzenia w jak największym zakresie używając nie tylko tych narzędzi do oceny na przykład ryzyka, ale myślę że również do jakiś testów analitycznych które nam dużo pomagają w codziennej pracy, które przeprowadzamy. No i myślę, że pewnie też jeszcze inne obszary by się znalazły, także jak tylko usłyszałam i tutaj przeczytałam zaproszenie do tego badania, to pierwsza myśl była taka: ja jestem biegłym rewidentem, wykonuję zawód, więc nie wiem na ile tu cokolwiek ciekawego mogę powiedzieć. Poczyniłam jednak dyskusję wśród znajomych biegłych w moim otoczeniu, no i no i wszyscy życzylibyśmy sobie, żeby takie urządzenia w jak największym zakresie stosować.